

Posudek bakalářské práce

Autor: Jan Havel

Název: Problematika tělesnosti ve fenomenologické psychologii

Práce *Problematika tělesnosti ve fenomenologické psychologii* je věnována filosofickým základům psychiatrické *daseinsanalýzy*. Terapeutická metoda, na jejímž vzniku se podíleli zejména Ludwig Binswanger a Medard Boss, stojí na základech Heideggerovy filosofie, v níž nachází alternativu k metodickým principům moderních přírodních věd. Jan Havel ve své práci proto kriticky zkoumá ontologické předpoklady přírodních věd a proti nim staví Heideggerovu ontologii jako základ pro adekvátnější přístup k lidské existenci. Samotná otázka adekvátnosti metodického přístupu tu však není kladena jako *cosi*, co je již předem rozhodnuto, ale naopak je pojmána jako podnět ke kritickému zamyšlení nad Heideggerovou ontologií lidské existence. Pokud si Heidegger a jeho psychiatričtí následovníci stanovují cíl najít člověku přiměřenou metodu tázání, je otázkou, v čem spočívá kritérium vhodnosti proponované metody (Havel, str. 14, 15). Heideggerovec by samozřejmě řekl, že potřebným kritériem může být jedině to, zda uvedená metoda zpřístupňuje, odkrývá a ukazuje lidskou existenci takovou, jaká skutečně je. Jinak řečeno, kritériem tu může být jedině samotná lidská existence. Zároveň se však lze ptát, zda navzdory vší fenomenologické přisnlosti - a nebo kvůli ní - nezůstává v heideggerovské ontologii lidské existence nějaký vnitřní rozpor. Právě tímto podezřením je vedena snaha Jana Havla přezkoumat fenomenologické pojetí lidské tělesnosti, s nímž se u Heideggera setkáváme.

Jan Havel primárně sleduje jednotlivé existenciály, tak jak jsou rozvrženy v *Sein und Zeit*, ale sekundárně si všímá i toho, jakým způsobem se proměňuje chápání existenciální struktury pobytu u pozdního Heideggera. V kontextu *Zollikoner Seminare* je pochopitelně důležitá i klinická praxe, která svým způsobem proměňuje Heideggerův pohled na některé základní rysy lidské existence. Jan Havel v této souvislosti reflektuje i terapeutickou praxi, jak ji rozvíjí

psychiatrická daseinsanalýza, a ukazuje, jakým způsobem se tu proměňuje chápání dvou základních způsobů bytí, s nimiž se pracuje v *Sein und Zeit*, tj. autentické a neautentické existence. Nakonec dospívá k samotné problematice lidské tělesnosti, kterou nejen vykládá na základě známého protikladu mezi *Leib a Körper*, ale pokouší se odkrýt i hlubší rozpory, jež se skrývají v Heideggerově chápání *Leiblichkeit*.

Práce Jana Havla si zaslouží ocenění již z toho důvodu, že se studentu bakalářského studia podařilo uceleným a konzistentním způsobem vkročit do tak náročné oblasti, jakou představují vztahy mezi Heideggerovou filosofií a medicínou. Heideggerova ontologie lidské existence je tu vyložena úsporným, ale v jádru správným způsobem. Navíc se zde přesvědčivě pracuje s kritickými momenty Heideggerova chápání takových fenoménů, jako je úzkost, nemoc, zdraví a v především pak již zmiňovaná tělesnost. Jan Havel přitom pracuje se sekundární literaturou, ale formuluje také vlastní argumenty, které jsou originálním příspěvkem do diskuse o významu Heideggerovy ontologie lidské existence pro klinickou praxi.

Aby se tato debata mohla dále rozvíjet, rád bych k práci Jana Havla připojil několik diskusních otázek:

- 1) Podobně jako na metodologické úrovni je i na úrovni individuální terapie cílem daseinsanalýzy jistá přiměřenost, jde totiž o autonomní rozvíjení možností, které jsou pobyty vlastní, a přiměřené odpovídání těmto možnostem. Moje otázka se týká role sociální adaptace v rámci takto stanoveného kritéria zdraví. Zajímá mne, zda existují i nějaké sociální a dobové konvence, které ovlivňují naše chápání zdraví, a nebo je možné zdraví chápat čistě ontologicky jako svobodu a otevřenost ve vztahu k vlastním možnostem individuální existence. Neboli, co je zde v posledku kritériem „normality“ (viz. str. 46-50)?
- 2) Jaká je role utrpení v rámci daseinsanalyticky orientované terapie? Je to něco, co má svoji fenomenální pozitivitu (nikoli ve smyslu, že by to bylo žádoucí), a nebo je to čistě privační fenomén ve smyslu deficitu svobody a otevřenosti?
- 3) Jakou roli hraje v rámci Heideggerova chápání vztahu mezi žitou tělesností a porozuměním bytí diference mezi odkrytostí jsoucen a odemčeností bytí? Není žitá tělesnost u Heideggera chápána v kontextu odkrytosti jsoucen, zatímco porozumění bytí se vztahuje k odemčenosti bytí? A pokud ano, jakou roli mohou hrát posuny v Heideggerově chápání odemčenosti bytí pro subtilnější, a možná i prohloubenější pochopení žité tělesnosti?

Tyto otázky jsou nicméně pouze diskuzní. Když opominu pár kosmetických vad v podobě nejednoznačných či významově posunutých formulací (viz. abstrakt práce či záměna *Leib* za *Körper* na str. 51), pak je pro mne hodnocení práce mimo diskusi. Bakalářskou práci Jana Havla považuji za velice zdařilou a navrhuji ji hodnotit známkou „**výborně**“.

Mgr. Petr Kouba, PhD.